

STORTINGET

Innst. 430 S

(2020–2021)

Innstilling til Stortinget
fra energi- og miljøkomiteen

Dokument 8:148 S (2020–2021)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Helge André Njåstad, Gisle Meininger Saudland, Kjell-Børge Freiberg, Per-Willy Amundsen, Hanne Dyveke Søttar og Bengt Rune Strifeldt om å stoppe innstramminger i sjølaksefisket i 2021

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen stoppe vedtatte innstramming i sjølaksefisket og videreføre reguleringen av sjølaksefisket i 2021 etter samme regelverk som i 2020.
2. Stortinget ber regjeringen komme tilbake på egnet måte med forslag til tiltak for å styrke forvaltningen av villaksen, med utgangspunkt i bærekraftig høsting av ressursen og etter byrdefordelingsprinsippet.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagene.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Åsmund Aukrust, Espen Barth Eide, Ruth Grung, Else-May Norderhus og Runar Sjøstad, fra Høyre, Liv Kari Eskeland, Stefan Heggelund, Aase Simonsen og Lene Westgaard-Halle, fra

Fremskrittspartiet, Terje Halleland og Gisle Meininger Saudland, fra Senterpartiet, Sandra Borch og Ole André Myhrvold, fra Sosialistisk Venstreparti, Lars Haltbrekken, fra Venstre, lederen Ketil Kjenseth, fra Kristelig Folkeparti, Tore Storehaug, og fra Miljøpartiet De Grønne, Per Espen Stoknes, viser til representantforslaget om å stoppe innstramminger i sjølaksefisket i 2021. Bakgrunnen for forslaget er de innstramminger av sjølaksefisket som ble innført i mars i år.

Komiteen viser til at Norge har et særskilt ansvar for å forvalte våre villaksbestander i et langsiktig og bærekraftig perspektiv. I denne forbindelse er det avgjørende at vi har god kunnskap om bestanden, og komiteen viser til at Vitenskapelig råd for lakseforvaltning har anslått at det er 97–100 pst. risiko for at de sårbare bestandene i kystområda har blitt beskattet for hardt.

Komiteen viser til at det er avgjørende at beskatningen av villaksen er i tråd med bærekraftsprinsippet og at forvaltningen av bestanden av vår viktige villaks sikres mot overbeskatning. For å sikre grunnlaget for et høstbart overskudd i framtiden er det derfor innført begrensninger på laksefisket både i elv og i sjø.

Komiteen viser til at naturmangfoldloven bare åpner opp for fiske på laksebestander som har et høstbart overskudd. På bakgrunn av at Vitenskapelig råd for lakseforvaltning har anslått at mange av de over 400 villaksbestandene i Norge er truet og står i fare for å bli beskattet for hardt, har Miljødirektoratet anbefalt å redusere fisket på blandede villaksbestander og foreslått tiltak.

Komiteen har merket seg at i forslag til nye reguleringer av fisket i sjø av anadrome laksefisk som ble lagt fram av Miljødirektoratet, ble det anbefalt at det ikke lenger blir åpnet opp for fiske med krokarn i Finn-

mark, og at det ikke åpnes opp for fiske i kystområdene sør for Finnmark. Komiteen viser til at Klima- og miljødepartementet ga Miljødirektoratet i oppdrag å vedta nye regler for fiske etter laks, sjørøret og sjørøye i elv og sjø, i tråd med direktoratets innstilling. Laksefiske i sjø er inndelt i ti kystregioner og 37 fjordregioner. Den nye reguleringen innebærer at det ikke åpnes for laksefiske med faststående redskap i de ni kystregionene sør for Finnmark. Komiteen viser ellers til brev av 7. april 2021 fra statsråd Sveinung Rotevatn. Brevet er vedlagt innstillingen.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til at innsiget av villaks til norskekysten er halvert de siste 30 år og at størstedelen av de norske villaksbestandene er små og sårbare. Flertallet er opptatt av en kunnskapsbasert forvaltning av villaksen og føre-var-prinsippet.

Flertallet viser til at villaksen er fredet og at det i utgangspunktet er forbudt å fiske etter anadrome laksefisk (jf. lakse- og innlandsfiskeoven fra 1992 hvor fredningsbestemmelsene ble overført til naturmangfoldloven i 2008), men at naturmangfoldloven tillater fiske fra bestander som har et høstbart overskudd.

Flertallet viser også til at norsk villaksforvaltning er basert på internasjonale forvaltningsprinsipper utarbeidet av den nord-atlantiske villaksorganisasjonen (NASCO), hvor retningslinjene peker på viktigheten av å tillate laksefiske kun på bestander som utnytter produksjonskapasiteten sin fullt ut, og også peker på utfordringene ved å regulere et fiske på blandede bestander av ulik status. Videre er norsk villaksforvaltning basert på St.prp. nr. 32 (2006–2007) om vern av villaksen mv. og Innst. S. nr. 183 (2006–2007).

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Venstre, Kristelig Folkeparti og Miljøpartiet De Grønne, viser videre til at de innstramminger som er varslet, er basert på VRL (Vitenskapelig råd for lakseforvaltning) sine rapporter om beskatningsråd for laksefisket. Her vises det til at de største bestandene stort sett har et høstbart overskudd og at fisket således ikke utgjør noen trussel, men VRL vurderer også at det er nær 100 pst. risiko for overbeskatning av mindre og sårbare bestander i alle kystområder i kommende femårsperiode. Det er utfordringene med å kontrollere hvilken bestand man fisker fra i tillatte områder, som tilsier at her må føre-var-prinsippet gjelde for å kunne ivareta alle de 450 ulike laksebestandene vi har i Norge, som for øvrig er en av verdens største samling av bestander av nord-atlantisk villaks.

Dette flertallet er opptatt av å legge til rette for et bærekraftig sjølaksefiske, slik at vi overlater arts-mangfoldet til kommende generasjoner i like god stand

som det vi overtok fra våre forfedre. Dagens innstramminger skal bidra til mer forskning på de små og sårbare bestandene, slik at vi bedre kan ivareta hele villaksbestanden og iverksette nye tiltak for de minste bestandene basert på kunnskap.

Dette flertallet viser videre til prosessen med oppfølging og evaluering av små og sårbare bestander og anbefaler at en evaluering forelegges Stortinget allerede om ett år.

På denne bakgrunn fremmer komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre en evaluering av status for små og sårbare bestander av villaks og at en slik evaluering forelegges Stortinget på egnet måte etter sesongen 2021.»

Et tredje flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne, mener at Norge har et særskilt ansvar for å forvalte våre villaksbestander i et langsiktig og bærekraftig perspektiv. Samtidig mener dette flertallet at det er særlig viktig å sikre at retten til fiske ivaretas i et bærekraftig laksefiske både i sjø og i elvene. For å sikre en bærekraftig høsting av våre fiskeressurser er det helt avgjørende at høstinger skjer ut ifra bærekraftige bestander. Dette flertallet tar til etterretning at de foreslåtte innstramminger i sjølaksefiske iverksettes for 2021 i lys av bestandsutviklingene for enkelte av villaksstammene.

Dette flertallet vil understreke at laksefiske har vært en del av vår kystkultur så lenge det har vært bosetting langs kysten, og er fortsatt en viktig del av næringsgrunnlaget. For en del kystnære gårdsbruk er sjøfiske-rettighetene en viktig del av inntektsgrunnlaget og driftsgrunnlaget til gårdsbruket. Sjølaksefiske er for mange både en tradisjon, kultur og en viktig atåtnæring. Derfor mener dette flertallet det er avgjørende at et bærekraftig sjølaksefiske beholdes, med sine tradisjoner som en viktig kulturbærer og næring.

Dette flertallet vil understreke at det i forvaltningen av villaksen er helt avgjørende at vi har god kunnskap om bestanden og at beslutningene om forvaltning er kunnskapsbaserte. Naturmangfoldloven åpner bare opp for fiske på laksebestander som har et høstbart overskudd. Derfor er det avgjørende at kunnskap legges til grunn i forvaltningen av alle høstbare arter.

På denne bakgrunn fremmer komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne følgende forslag:

«Stortinget tar til etterretning de foreslåtte innstramninger i sjølaksefiske for 2021, men ber regjeringen komme tilbake til Stortinget senest i første kvartal 2022 med evaluering av tiltakene og forslag til tiltak for å styrke forvaltningen av villaksen, med utgangspunkt i bærekraftig høsting av ressursen og etter byrdefordelingsprinsippet.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at klima- og miljøminister Sveinung Rotevatn den 5. mars 2021 offentliggjorde innstramninger i sjølaksefisket som vil stoppe fisket av villaks i kystområdene sør for Finnmark, og at fiske i Finnmark blir sterkt begrenset ved at fiske med krokarn blir stan- set. Disse medlemmer mener dette vil få store negative konsekvenser for flere hundre sjølaksefiskere som har dette som en del av sitt næringsgrunnlag. Disse medlemmer mener sjølaksefiske er en viktig del av inntektsgrunnlaget for mange langs hele Kyst-Norge, og mener en innstramning vil få konsekvenser for Distrikts-Norge.

Disse medlemmer støtter eiendomsretten og peker på at mange sjølaksefiskere har tinglyst rettighet knyttet til sin eiendom til å høste fra en ressurs. Det er derfor problematisk å i praksis frata en yrkesgruppe tinglyste rettigheter. Disse medlemmer mener derfor at en bærekraftig høsting av en ressurs må bygge på byrdefordelingsprinsippet.

Disse medlemmer anerkjenner at det er nødvendig med tiltak for å bevare villaksen, men mener det må gjennomføres på en målrettet måte i de områder hvor laksestammene er i fare og etter byrdefordelingsprinsippet. Disse medlemmer støtter forslagsstillerne i at det i forvaltningen av villaksen ikke skilles i tilstrekkelig grad mellom bærekraftig bestandsforvaltning og fordeling av denne ressursen. Disse medlemmer viser til at fangststatistikken tydelig viser at det i realiteten har skjedd en omfordeling av villaksressursen fra sjø til elv. Dette har skjedd til tross for ovennevnte forutsetning for innstramningene som ble innført i sjølaksefisket fra 2008, hvor det ble lagt til grunn at byrdefordelingen mellom sjø og elv skulle være lik. Disse medlemmer viser til at sjølaksefisket stadig har blitt pålagt nye, strenge reguleringer som angir fisketider, fiskeredskap og fiskeområder. Tidligere ble 70–80 pst. av laksen fanget i sjøen, og dette er endret vesentlig til fordel for elvefisket. I 2019 ble 60 pst. av laksen fanget og avlivet i elvefisket, da er ikke dødeligheten for laks som blir sluppet ut igjen, tatt med i beregningene.

Disse medlemmer viser til at Norge og Finland har blitt enige om å ikke åpne for laksefiske i Tanavassdraget den kommende fiskesesongen. Stansen gjelder alle redskaper og alle deler av vassdraget. Disse medlemmer viser videre til at den siste statusrapporten for laksebestandene i Tanavassdraget viste at flere av de

største bestandene ikke lenger har et høstbart overskudd. Oppgangen av laks i vassdraget har gått jevnt nedover de siste åra. Disse medlemmer gir sin tilslutning til at når det ikke er et høstbart overskudd i vassdraget, er naturmangfoldloven tydelig på at det ikke kan bli åpnet for fiske på disse bestandene. Disse medlemmer har merket seg at Norge og Finland vil fatte nasjonale vedtak om å stanse fisket på sine respektive deler av vassdraget. På bakgrunn av disse vedtakene nedfeller partene stansen i fisket i en særskilt protokoll til Tanaavtalen. Lokale rettighetshavere på begge sider av vassdraget har vært involverte i diskusjonene, og på norsk side har stansen i laksefisket støtte fra de lokale representantene.

På bakgrunn av dette gir disse medlemmer sin tilslutning til avgjørelsen om å ikke åpne for laksefiske i Tanavassdraget den kommende fiskesesongen, noe som gjelder for alle redskaper og alle deler av vassdraget, og at det gjøres grep i sjølaksefisket lokalt i dette fjordsystemet som også ivaretar byrdefordelingsprinsippet.

Disse medlemmer forutsetter at stengning begrenses til fjordsystemet i Tanafjorden og at alle vassdrag i områdene som stenges for sjølaksefisket, også stenges for fiske i samme område. Med en betydelig interaksjon («feilvandring») mellom populasjonene nytter det ikke å stenge et vassdrag for fiske på ene siden av fjorden, mens vassdraget er åpent for fiske i andre deler av fjorden.

Disse medlemmer påpeker at ingen annen fiskeriforvaltning er innrettet slik at det kun skal høstes på den delen av bestanden som har nådd frem til gytefeltet, for å sikre ny rekruttering. I annen fiskeriforvaltning er det tvert om stadig mer aktuelt å stenge gytefelt for fiske i tilfeller med svak bestandssituasjon. Med en betydelig interaksjon («feilvandring») mellom populasjonene hjelper det ikke å stenge en elv for fiske på ene siden av fjorden, mens det er åpent for fiske i elver på andre siden av fjorden.

Disse medlemmer påpeker videre at det ikke er noen dokumenterbar forskning som konkluderer med at dagens sjølaksefiske ikke er bærekraftig. Vitenskapelig råd for lakseforvaltning (VRL) sin rapport «Status for norske laksebestander i 2019» viser at reguleringene de siste 30 år har hatt ønsket effekt. Rapporten konkluderer med at det er sannsynlig at beskatningen i både sjøfiske og de fleste vassdrag baserer seg på høsting av et overskudd, og dermed ikke truer bestander eller produksjon.

Disse medlemmer har merket seg at rapportene 14–2020 «Råd om beskatning av laks i sjølaksefiske» og 15–2020 «Status for norske laksebestander i 2020» fra VRL i stor grad er lagt til grunn for beslutningene om innstramningen i sjølaksefisket. Disse medlemmer mener det er dårlig samsvar mellom innholdet i rapportene og konklusjoner og sammendrag.

Disse medlemmer mener videre at denne beslutningen er basert på svært ensidig saksbehandling. VRL vurderer utelukkende biologiske forhold, og saksbehandlingen har ikke tatt hensyn til næringsinteresser eller gjennomført en kost-nytte-analyse slik utredningsinstruksen krever. Saksbehandlingen bryter også etter disse medlemmers vurdering med naturmangfoldsloven og lakse- og innlandsfiskloven:

«Lovens formål er å sikre at naturlige bestander av anadrome laksefisk, innlandsfisk og deres leveområder samt andre ferskvannsorganismer forvaltes i samsvar med naturmangfoldloven og slik at naturens mangfold og produktivitet bevares. Innenfor disse rammer skal loven gi grunnlag for utvikling av bestandene med *sikte på økt avkastning, til beste for rettighetshavere og fritidsfiskere.*»

Disse medlemmer viser til at VRL normalt har gitt beskatningsråd basert på bestandsvurderinger av om lag 200 bestander. Beskatningsrådene har inntil 2021 vært basert på konkrete undersøkelser og har omfattet 95 pst. av den rapporterte laksefangsten. Disse medlemmer viser videre til at beskatningsrådene for sjølaksefisket nå skal inkludere ytterligere 250 små og sårbare bestander. Disse medlemmer påpeker at til sammen står disse nye bestandene for 5 pst. av fisket. Årsaken til at de små og sårbare bestandene er så mange, er at man har definert en bestand på nivå med en «laksekjernefamilie» helt ned til ti gytende hunner.

Disse medlemmer vil påpeke at det heller ikke er satt av midler til kartlegging av disse små og sårbare bestandene siden 2014. Årets forbud er derfor basert på beregninger, og følgelig må det vitenskapelige rådet bli at sannsynligheten for såkalt overbeskatning er høy i samtlige norske regioner. Faren for «overfiske» fremstår for disse medlemmer derfor som en konstruert problemstilling. Forbudet mot sjølaksefiske er svært inngripende og står i et utpreget misforhold til det påståtte problemet.

Disse medlemmer viser til at VRLs lakseråd basert på bestandsutvikling opererer med gjennomsnittlig utvikling over fem år, fordi naturlige svingninger forekommer over tid. Evaluering av forbudet allerede etter ett år anses derfor som en for altfor kort periode generelt, men spesielt fordi kunnskapsgrunnlaget er tynt for disse såkalte små og sårbare bestandene. Disse medlemmer mener derfor det vil være vanskelig å gjennomføre en fullgod evaluering. Ettersom kartlegging og forskning ikke har vært prioritert, vil man heller ikke ha en «baseline» mot hvilken eventuell bestandsutvikling kunne vurderes.

Disse medlemmer vil understreke viktigheten av sjølaksefisket, og å opprettholde sjølaksefisket ut fra viktige miljøhensyn. Sjølaksefisket fisker ut oppdrettslaks og pukkellaks før de når elvene, og har derfor også positive miljøgevinster og er en svært viktig beredskap

for å begrense omfang etter rømming fra lakseoppdrett. Disse medlemmer tror et så inngripende grep vil medføre at sjølaksefisket i stor grad vil forsvinne ved et slikt ensidig forbud, og vil være svært negativt for beredskapen for å begrense omfang etter rømming fra lakseoppdrett.

Disse medlemmer kan derfor ikke støtte et slikt forbud mot sjølaksefisket langs kysten på bakgrunn av de vurderinger som er gjort.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen stoppe vedtatte innstramming i sjølaksefisket og videreføre reguleringen av sjølaksefisket i 2021 etter samme regelverk som i 2020.»

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget på egnet måte med forslag til tiltak for å styrke forvaltningen av villaksen, med utgangspunkt i bærekraftig høsting av ressursen og etter byrdefordelingsprinsippet.»

Disse medlemmer vil også påpeke viktigheten av positive tiltak for å øke villaksbestanden og at Fremskrittspartiet har sikret midler til laksetrapp både i Vefsn i Nordland og Lygna i Agder.

Disse medlemmer vil videre peke på andre positive tiltak for villaks, som blant annet kultivering og kalking. Videre er avrenning fra landbruket mange steder redusert og villaksbestanden kan ta seg opp igjen.

Disse medlemmer vil også vise til at Fremskrittspartiet støttet midler til genbank i Hardanger samt et nytt nasjonalt villakssenter lokalisert i fire ulike kommuner.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet viser til at elv- og sjølaksefisket har lange tradisjoner, det samme har jakt og fangst på artene laks- og silender, oter, sel, og andre predatorer på gytelaks og yngel.

Disse medlemmer mener tilbakegangen av bestandene av laks, sjøørret og sjørøye er en sammensatt problemstilling, og at de strenge begrensningene med hensyn til uttak av predatorbestandene også må belyses i denne sammenheng. Redusert jakt og fangst på de store predatorbestandene har store innvirkninger på fiskebestandene, slik at tiltak for økt uttak av disse predatorbestandene må inngå som tiltak for å styrke villaksen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til forskning som underbygger dette, blant annet har NINA har sett på oterens effekt på laksebestander i noen elver på Sunnmøre.

Forsker ved NINA, Jiska van Dijk, uttaler i en nyhetsartikkel publisert 15. juni 2020 følgende:

«Det er vanskelig å peke på en enkelt årsak til kollapsen i laksebestandene. Men det er ingen tvil om at svake laksebestander, og bestander under reetablering, kan være spesielt utsatt for oterpredasjon.»

På denne bakgrunn fremmer komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med forslag til tiltak for å styrke forvaltningen av villaksen også legge frem forslag om kontrollert uttak av predatorer i tilknytning til lakseelver med små og sårbare bestander, slik at tiltak ikke utelukkende går på redusert fiske.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Venstre, Kristelig Folkeparti og Miljøpartiet De Grønne, understreker at det er viktig at forvaltningen av predatorer også er vitenskapelig basert. Det må gjøres en vurdering av predatorer i de ulike områdene før man iverksetter et kontrollert uttak. Flertallet viser til NINAs rapport fra 2020 om predasjon på lakseunger i Tanavassdraget. Rapporten viser for eksempel til at utfisking av gjedde er svært vanskelig, og i mange tilfeller kan ha motsatt effekt. Gjeddene er kannibal og spiser gjerne andre mindre gjedder. Når man fisker ut de store gjeddene, er det flere mellomstore gjedder som vokser opp, og problemet øker. Flertallet viser til at i Tanavassdraget vil det nå åpnes for et utvidet fiske etter gjedde og sjørret, som også er en predator på laksesmolt, men at dette vil gjøres med utstyr som tar fisk av en viss størrelse. Flertallet viser til naturmangfoldlovens føringer for forvaltningen: den skal være kunnskapsbasert og bygge på føre-var-prinsippet.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet vil understreke at saken er krevende, og at det er gode argumenter for begge standpunkter.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at det fremkommer av saken at innstramningene i sjølaksefiske bygger på faglige anbefalinger fra Vitenskapelig råd for lakseforvaltning for å unngå høsting av bestander som ikke tåler det. Anbefalingene er basert på en gjennomgang av alle kyst- og fjordsystemene i Norge, og vurderer i hvor stor grad det er fare for å fiske laks som hører hjemme i elver hvor det er for få laks – og som derfor ikke tåler å bli fisket på. Fordi laks fra truede og sårbare bestander kommer inn fra havet til alle ytre kystområder, stoppes sjølaksefiske i disse områdene, mens det i fjordsystemer hvor bestandene i de tilhørende elvene er bærekraftige, fortsatt åpnes for sjølaksefiske med nøter.

Disse medlemmer merker seg at det er gjort innstramminger i elvefisket, og at 179 elver stenges for

fiske etter laks fordi det rett og slett ikke er nok gytefisk, eller fordi kunnskapsgrunnlaget er mangelfullt. Disse medlemmer ser at et slikt grep kan være fornuftig og i tråd med føre-var-prinsippet.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til at imidlertid har aktører som for eksempel Kystfiskarlaget pekt på at føre-var-prinsippet er trukket urimelig langt i saken. De mener forslaget innebærer en dramatisk innskrenking for beboere og yrkesfiskere langs kysten som har fisket på sjølaks og hatt laksefiske som del av inntektsgrunnlaget over lang tid. Det pekes også på at forslaget får urimelig store konsekvenser for yrkesfiskere og sjølaksefiske sett i sammenheng med at det er usikkert hvorvidt innstramningene vil ha betydning. Disse medlemmer merker seg at det i den sammenheng argumenteres med at sjølaksefisket i sjø er kraftig regulert og redusert de siste 30 årene, uten at det ser ut til at dette har hatt dokumentert virkning på svake bestander i enkelte elver.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne, vil understreke at innstramningene ikke betyr et totalforbud mot sjølaksefiske. Det vil være et betydelig sjølaksefiske også etter de foreslåtte innstramningene. For hele Finnmark + 11 fjordområder i resten av landet vil det fortsatt kunne drives sjøfiske etter laks med kilenot. Flertallet er av den oppfatning at det er gjort betydelige innstramminger i både sjølaksefiske og elvefiske for 2021. Videre merker flertallet seg at de områdene som er stengt for sjølaksefiske, ligger i tilknytning til de områdene hvor lakseelver er stengt.

Flertallet mener det allerede er en balansert tilnærming i de innstramningene som er gjort. Flertallet vil understreke at hovedintensjonen må være et byrdefordelingsprinsipp som sikrer at laks fra elver der fiske er forbudt, også får samme beskyttelse i sjøen på sin vei tilbake fra havet.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til at Finnmark har lange tradisjoner for sjølaksefiske med krogarn, og at situasjonen her skiller seg fra resten av landet.

På denne bakgrunn vil komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet fremme følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen tillate krogarnfiske i Finnmark ut året, og vurdere andre tiltak for å styrke villaksbestandene og andre former for reduksjon i sjølaksefisket.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne, fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber om at regjeringen, i samarbeid med de som har samisk og annen tradisjonell kompetanse om laksefisket, utreder virkemidler for å sikre bærekraftige villaksbestander, som også ivaretar sjøsamisk kultur og næringsutøvelse.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet ser at sjølaksefisket på Sørlandet blir spesielt hardt rammet av de foreslåtte innstrammingene. Sørlandet har mange yrkesfiskere med laksefisket som en viktig biinntekt. Det gjelder også enkeltfiskere i andre deler av landet. Gytebestandsmålene oppgis å være nådd. Disse medlemmer mener det vil være klokt å ta en ny vurdering av innstrammingene slik de er foreslått, og hvordan de slår ut i regionen.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen foreta en ny vurdering av innstrammingene i sjølaksefisket og hvordan de vil virke konkret for sjølaksefiskerne på Sørlandet. Stortinget ber videre regjeringen om å foreta lempelige vurderinger av søknader om dispensasjon for fiskerne som mister en stor del av sin inntekt uten andre muligheter.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne viser til at mengden villaks er redusert med ca. 50 pst. de siste 35 årene. På grunn av vedvarende stor trussel fra bl.a. oppdrettsindustrien og vannkraftproduksjon er villaksen nå vurdert tatt inn i Rødlista over arter som er truet eller nært truet. For mange av laksebestandene er situasjonen svært kritisk.

Disse medlemmer viser til at det vil være et betydelig sjølaksefiske også etter de foreslåtte innstrammingene fra regjeringen. Det vil fortsatt være lov i store deler av Finnmark, samt 11 fjordområder i resten av landet.

Disse medlemmer viser til at Miljødirektoratet har utredet konsekvensene ved vedtatte innstramming og kommet til at +/- 600 av dagens ca. 900 sjølaksefiskere fortsatt kan fiske laks med kilenot. Ca. 80 pst. av dagens fangster i sjø vil fortsatt kunne fiskes opp i det gjenværende sjølaksefisket. Disse medlemmer peker på at innstrammingene i sjøfiske skjer i områder med svake laksebestander og i områder med 179 stengte lakseelver. I tillegg kommer flere hundre sjøørretvassdrag som også er stengt.

Disse medlemmer stiller seg kritiske til at sjølaksefiskerne ikke har blitt trukket inn i forarbeidet eller

forhåndsinformert. Disse medlemmer mener det må gjennomføres en utredning og kartlegging av rettighetene til sjølaksefiske i Norge, og spesielt samiske rettigheter. Denne utredningen bør også se på involveringen, vektlegging og hensyntaking av lokal kunnskap i forvaltningen av sjølaksefiske, og her spesielt i sjøsamiske områder, samt involvering og hensyntaking av lokal kunnskap om sjølaksefiske. Utredningen bør også se på tiltak for å sikre arbeidet for å hindre at pukellaksen går opp i elvene.

Disse medlemmer mener det bør iverksettes virkemidler for å sikre levedyktige villaksbestander, som også ivaretar sjøsamisk kultur og næringsutøvelse. Disse medlemmer vurderer imidlertid situasjonen for villaksen så kritisk at innstrammingene i sjølaksefisket bør tillates, men mener at de kun skal ha varighet i ett år i første omgang.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener imidlertid at regjeringen må se på alternativer til å stanse krokgarnefiske i Finnmark. Dette medlem mener at så lenge fiskerne kan ta i land all laks de tar opp, er det i prinsippet ikke noen forskjell på om man fisker med krokgarne eller not.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne mener utredningen av nye virkemidler for å sikre bærekraftige villaksbestander bør vurdere blant annet krav til utkast av større fisk og begrensninger på hvor mye som kan fiskes. Disse medlemmer mener også at utredningen bør se på andre trusler mot villaksen som oppdrett, vannkraft og forurensning, og tiltak rettet mot disse sektorene.

Disse medlemmer mener også at villaksforvaltningen i Finnmark bør sees nærmere på, blant annet for å se hvordan denne har vært for sjøsamiske næringsutøvere og tradisjonell næringsvirksomhet.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil på denne bakgrunn fremme følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen vurdere andre tiltak for å styrke villaksbestandene og andre former for reduksjon i sjølaksefisket i Finnmark enn gjennom stans i bruk av krokgarne.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen evaluere reguleringen av sjølaksefisket, etter sesongen 2021, spesielt med tanke på konsekvensene for fisket i Finnmark og den sjøsamiske næringsutøvelsen, for å se om reguleringene har

virket etter hensikten og om de sikrer en balanse mellom fisket i sjø og vassdrag.»

«Stortinget ber regjeringen utrede virkemidler, inkludert tiltak mot oppdrett, for å sikre bærekraftige villaksbestander langs hele kysten.»

«Stortinget ber regjeringen utrede tiltak og virkemidler som ivaretar sjøsamisk kultur og næringsutøvelse knyttet til sjølaksefisket.»

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en vurdering av avtalen mellom Norge og Finland om fisket i Tanavassdraget og konsekvensene for sjølaksefisket i Finnmark.»

«Stortinget ber om at regjeringen, blant annet i samarbeid med de som har samisk og annen tradisjonell kompetanse om laksefisket, setter i gang en undersøkelse av hvordan lakseforvaltningen i Finnmark har vært.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen tillate krokarnfiske i Finnmark ut året, og vurdere andre tiltak for å styrke villaksbestandene og andre former for reduksjon i sjølaksefiske.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen foreta en ny vurdering av innstrammingsene i sjølaksefisket og hvordan de vil virke konkret for sjølaksefiskerne på Sørlandet. Stortinget ber videre regjeringen om å foreta lempelige vurderinger av søknader om dispensasjon for fiskerne som mister en stor del av sin inntekt uten andre muligheter.

Forslag fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 3

Stortinget tar til etterretning de foreslåtte innstramminger i sjølaksefiske for 2021, men ber regjeringen komme tilbake til Stortinget senest i første kvartal 2022 med evaluering av tiltakene og forslag til tiltak for å styrke forvaltningen av villaksen, med utgangspunkt i bærekraftig høsting av ressursen og etter byrdefordelingsprinsippet.

Forslag fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet:

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen i forbindelse med forslag til tiltak for å styrke forvaltningen av villaksen også legge frem forslag om kontrollert uttak av predatorer i til-

knytning til lakseelver med små og sårbare bestander, slik at tiltak ikke utelukkende går på redusert fiske.

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen stoppe vedtatte innstramming i sjølaksefisket og videreføre reguleringen av sjølaksefisket i 2021 etter samme regelverk som i 2020.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget på egnet måte med forslag til tiltak for å styrke forvaltningen av villaksen, med utgangspunkt i bærekraftig høsting av ressursen og etter byrdefordelingsprinsippet.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen evaluere reguleringen av sjølaksefisket, etter sesongen 2021, spesielt med tanke på konsekvensene for fisket i Finnmark og den sjøsamiske næringsutøvelsen, for å se om reguleringene har virket etter hensikten og om de sikrer en balanse mellom fisket i sjø og vassdrag.

Forslag 8

Stortinget ber regjeringen utrede virkemidler, inkludert tiltak mot oppdrett, for å sikre bærekraftige villaksbestander langs hele kysten.

Forslag 9

Stortinget ber regjeringen utrede tiltak og virkemidler som ivaretar sjøsamisk kultur og næringsutøvelse knyttet til sjølaksefisket.

Forslag 10

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en vurdering av avtalen mellom Norge og Finland om fisket i Tanavassdraget og konsekvensene for sjølaksefisket i Finnmark.

Forslag 11

Stortinget ber om at regjeringen, blant annet i samarbeid med de som har samisk og annen tradisjonell kompetanse om laksefisket, setter i gang en undersøkelse av hvordan lakseforvaltningen i Finnmark har vært.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 12

Stortinget ber regjeringen vurdere andre tiltak for å styrke villaksbestandene og andre former for reduksjon i sjølaksefisket i Finnmark enn gjennom stans i bruk av krokarn.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding I fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Venstre, Kristelig Folkeparti og Miljøpartiet De Grønne.

Komiteens tilråding II fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råar Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:**I**

Stortinget ber regjeringen gjennomføre en evaluering av status for små og sårbare bestander av villaks og at en slik evaluering forelegges Stortinget på egnet måte etter sesongen 2021.

II

Stortinget ber om at regjeringen, i samarbeid med de som har samisk og annen tradisjonell kompetanse om laksefisket, utreder virkemidler for å sikre bærekraftige villaksbestander, som også ivaretar sjøsamisk kultur og næringsutøvelse.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 11. mai 2021

Ketil Kjenseth

leder

Runar Sjøstad

ordfører

DET KONGELEGE
KLIMA- OG MILJØDEPARTEMENT

Statsråden

Energi og miljøkomiteen Stortinget
Stortinget
0026 OSLO

Dykkar ref

Vår ref
21/999-

Dato
7. april 2021

Representantforslag 148 s (2020-2021) om å stoppe innstrammingar i sjølaksefisket i 2021

Eg viser til brev frå Stortingets Energi- og miljøkomité 23. mars 2021 om representantforslag 148 S (2020-20201) om å stoppe innstrammingar i sjølaksefisket for den kommande fiskesesongen.

Innsiget av villaks til norskekysten er halvert dei siste tretti åra. Eit fleirtal av dei norske villaksbestandane er små og sårbare. Frå å ha vore klassifisert som "livskraftig", er villaksen no foreslått ført opp som "nær trua" på Artsdatabanken si raudliste.

For at den norske villaksforvaltinga skal vere berekraftig, må vi sikre at det berre blir fiska på dei laksebestandane som har eit produksjonsoverskot – eit haustbart overskot. Utgangspunktet for lakseforvaltinga i Noreg er at det er forbode å fiske anadrome laksefisk. Etter naturmangfaldlova kan ein likevel gje løyve til å fiske anadrome laksefisk frå bestandar som har eit haustbart overskot. Naturmangfaldlova set altså klare krav til oss som forvaltar villaksen: vi må kunne kontrollere kva bestandar som blir skatta og vi må vite at desse har eit haustbart overskot.

Vilkåret om haustbart overskot er avgjerande både for sjølaksefisket og for fisket i vassdrag. Dersom ein bestand ikkje har eit slikt overskot, vil det ikkje bli opna for fiske i det vassdraget han høyrer heime i. Svake og sårbare bestandar vil òg gje avgrensingar for fisket i fjordområda utanfor elvene. Men utanfor fjordane, i kystområda, er det fleire titals bestandar som blandar seg og det er ikkje mogleg å sikre at det ikkje blir fiska på bestandar frå vassdrag som ikkje er opna for fiske. Dei bestandane som treng ekstra beskyttelse er ofte små eller sårbare bestandar; nokre av desse er under reetablering etter kalking eller behandling for lakseparasitten *gyrodactylus salaris*. Vi kan altså ikkje sikre at sjølaksefisket

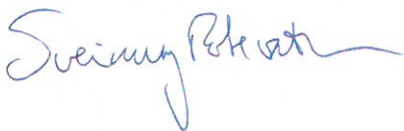
berre skattar bestandar med haustbart overskot, slik naturmangfaldlova pålegg oss. Derfor blei det i St. prp. nr. 32 (2006-2007) lagt til grunn at fisket i sjø måtte regulerst strengare enn fisket i vassdrag. Denne byrdefordelinga blei framheldt under reguleringsrunda i 2008.

Forvaltinga av villaksen skal vere basert på kunnskap. Kvart år legg Vitskapeleg råd for lakseforvalting fram ein statusrapport for dei 199 største villaksbestandane. Dei resterande 250 bestandane har vi mindre kunnskap om. For den nogjeldande reguleringa utarbeida rådet ein rapport med anbefalingar for sjølaksefisket, kor dei estimerte status for alle villaksbestandane. I kystregionane er det fleire titals små og sårbare bestandar som blandar seg og kan inngå i fangstane. Vitskapeleg råd for lakseforvalting anslår at det er ein 97-100 prosent risiko for at små og sårbare bestandar blir skatta for mykje i sjølaksefisket i kystregionane. Vi har altså ein situasjon kor det er ein betydeleg risiko for irreversibel skade. Det pliktar oss til å ta den avgjerda som reduserer risikoen på best mogleg måte. Å utsetje å ta ei slik avgjerd, som representantane forslår, er i strid med føre-var-prinsippet i naturmangfaldlova.

Det er ikkje eit ønske at laksefisket skal bli flytta frå sjø til vassdrag. Dette er ikkje noko vi jobbar for. Reguleringa av fisket i vassdrag er styrt av det same prinsippet som fisket i sjø. I den nogjeldande reguleringa er berre drygt 400 elver opne for laksefiske, tidlegare var det over tusen. Derimot jobbar vi aktivt for at lakseforvaltinga skal vere berekraftig og i tråd med dei nasjonale og internasjonale pliktene våre. Vi forvaltar villaksen på bakgrunn av vitskapeleg kunnskap og grunnleggande prinsipp for naturmangfald.

Reguleringa av sjølaksefisket er resultatet av ein prosess som starta i desember 2019, og kor interesseorganisasjonar og rettshavarar har kome med innspel og undervegs. Forslaget var på høyring sommaren 2020. Det er altså ikkje slik at reguleringa kjem som ei overrasking rett før fiskesesongen.

Med helsing

Sveinung Rotevatn

